

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan (U2020/04134/GV), yttrande till utbildningsdepartementet

Ärende

Linköpings kommun har av utbildningsdepartementet inbjudits att lämna synpunkter på förslag och bedömningar i promemorian *Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan (U2020/04134/GV)*.

Linköpings kommun lämnar synpunkter på utredningens förslag avseende punkterna:

- 4.1 Gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riks-idrotts-gymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning
- 4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott
- 4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för idrotten
- 4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

Sammantagen bedömning

Linköpings kommun ser sammantaget positivt på utredningens ambition att tydliggöra och utveckla idrottsutbildningarna på nationell nivå. Promemorians förslag har goda förutsättningar till att bidra till en ökad likvärdighet inom idrottsutbildningar. Vissa av utredningens förslag bedömer dock Linköpings kommun behöver ytterligare utredning samt tydliggöras då dessa riskerar att vara svåra att tillämpa.

4.1 Gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riks-idrotts-gymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

Utredningens förslag:

En ny idrottsutbildning med specialidrott ska ersätta de två idrottsutbildningarna riks-idrotts-gymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning. Den nya idrottsutbildningen ska benämnas gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott och vara riksrekryterande. Ämnesplanen för specialidrott ska bara få tillämpas inom gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildningar med specialidrott.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker utredningens förslag att de två idrottsutbildningarna riksidrottsgymnasium (RIG) och nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) ska slås samman till en ny idrottsutbildning. Förslaget kommer bidra till en större likvärdighet mellan idrotter nationellt och lokalt.

Utredningen konstaterar att antalet NIU-utbildningar ökat markant sedan 2011 och ifrågasätter därefter om utbildningarna fortfarande är av elitidrottskaraktär, likt den ursprungliga intentionen. Det finns en risk att föreliggande förslag minskar antalet platser inom idrottsutbildningar med specialidrott nationellt. Elever som vill kombinera sin gymnasieutbildning med elitidrott bör fortsatt ges möjlighet att vara kvar och utvecklas i sin hemmiljö. Linköpings kommun vill därför särskilt understryka vikten av att värna det nuvarande regionala perspektivet på idrottsutbildningar med specialidrott som finns inom NIU-verksamheten samt att antalet elever i den nya idrottsutbildningen inte begränsas i allt för stor utsträckning.

Idrottsutbildningar kan även bidra till att minska segregationen inom gymnasieskolan. Där möts elever med olika bakgrund och från olika miljöer. Det finns en stor risk att minskat antal platser kan få negativa konsekvenser för de skolor som idag har idrottsutbildningar och som därigenom har minskat segregationen på skolan.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott**Utredningens förslag:**

Ersättningen för gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ska bestå av två delar. En del ska avse kostnader för själva nationella programmet och en del ska avse merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott. Kostnader som inte är hänförliga till ämnet specialidrott ska lämnas med sedvanlig interkommunal ersättning, respektive bidrag till enskilda huvudmän. För enskilda huvudmän ska ersättning för merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott benämnas merkostnadsbelopp och inte ingå i det s.k. grundbeloppet.

Statsbidrag ska betalas ut till samtliga offentliga eller enskilda huvudmän som anordnar gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. Skolverket ska få meddela föreskrifter om interkommunal ersättning och om bidrag till enskilda huvudmän i fråga om merkostnader, i en riksprislista för ämnet specialidrott som ska vara gemensam för både enskilda och offentliga huvudmän.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tycker det är positivt att utredningen har som ambition att utjämna dagens skillnader i ekonomiska förutsättningar mellan NIU- och RIG-utbildningar. Det är även positivt att kommuner som idag anordnar NIU-utbildning kommer att ges möjlighet att få statsbidrag för del av de merkostnader som idag bekostas av skattemedel kopplat till specialidrottsundervisningen.

Linköpings kommun ställer sig även positiv till att Skolverket får i uppdrag att ta fram merkostnadsbelopp kopplat till respektive idrott i en s.k. riksprislista. Linköpings kommun vill dock understryka att framtagandet av en sådan prislista

behöver ske i samråd med Riksidrottsförbundet och huvudmän som idag bedriver idrottsutbildningar och som därför har god kännedom om merkostnader kopplade till undervisning i specialidrott.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för idrotten

Utredningens förslag:

Det ska införas ett undantag från huvudregeln om en avgiftsfri utbildning. Undantaget ska innebära att eleven eller dennes vårdnadshavare ska stå för kostnader som avser individuell idrottsutrustning och liknande som eleven behöver för en utbildning där elitidrott ingår. Regeringen ska få meddela föreskrifter om vilka utbildningar som får innebära att eleven eller dennes vårdnadshavare ska stå för sådana kostnader. Kostnadsansvaret ska inte gälla om en elev eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden. Beslut om detta ska fattas av huvudmannen.

Linköpings kommuns yttrande:

Att utbildning i skolväsendet är avgiftsfri är en grundläggande demokratisk rättighet. Att en elev skulle hindras från att antas till en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott mot bakgrund av dennes ekonomiska förutsättningar skulle därmed strida mot skollagen.

Linköpings kommun ställer sig samtidigt bakom de konstateranden som gjordes i samband med utredningens dialog med huvudmännen. Huvudmännen har inte möjlighet att tillhandahålla sådan individuell utrustning eller liknande som behövs för elevernas elitidrottsutrustning, denna kostnad skulle bli allt för hög. Det är heller inte möjligt, bortsett från enstaka undantag, att uppnå elitnivå och antas till en gymnasial utbildning med specialidrott utan att tidigare haft tillgång till utrustning för den nivån.

Linköpings kommun tillstyrker därför utredningens förslag om att ett undantag införs till huvudregeln om en avgiftsfri utbildning och att eleven och dennes vårdnadshavare ska stå för kostnader som avser individuell idrottsutrustning och liknande som eleven behöver för en utbildning där elitidrott ingår.

I utredningens förslag anges att om en elev eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden – ska huvudmannen stå för denna kostnad. Linköpings kommun vänder sig mot att denna prövning av en elev och dennes vårdnadshavares ekonomiska situation ska göras av huvudmännen. Med detta förslag finns en risk att denna prövning inte kommer att kunna genomföras på ett rättssäkert och likvärdigt sätt hos landets alla huvudmän.

Utredningen tydliggör även att huvudmannen ska ansvara för uppställningskostnader för utrustning eller liknande kopplat till specialidrottsundervisningen. I vissa fall kan dessa kostnader uppgå till betydande summor, som exempelvis kostnader hänförliga till häst, motorcykel, segelbåt eller liknande. Ofta ansvarar den med huvudmannen samverkande föreningen/klubben för förvaring av utrustning. Linköpings kommun ser inte att det är rimligt att dessa kostnader endast ska belasta huvudmannen, utan enskilda överenskommelser måste kunna fattas med den samverkande

föreningen/klubben från fall till fall. Detta förslag ses även orimligt ställt i relation till utredningens förslag om en undantagsregel som innebär att vårdnadshavaren och elev som regel är ansvarig för att bekosta inköp av individuell utrustning. Det finns här en risk att huvudmän drar sig från att starta idrottsutbildningar som är förenade med omfattande kostnader vilket i sin tur påverkar utbudet av idrottsutbildningar nationellt.

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

Utredningens förslag:

Bestämmelser om behörighet och urval till det nationella program som den sökande ansökt till ska gälla. Därutöver föreslås kompletterande urvalsregler som innebär att vid urval ska hänsyn tas till den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori i den aktuella specialidrotten. Om idrotten bedrivs könsuppdelat ska dock en sökande enbart jämföras med andra sökande av samma kön. Den förordning som avser statsbidrag till idrottsutbildningarna ska kompletteras ur ett jämställdhetsperspektiv, så att statsbidrag ska lämnas för att skapa bättre möjligheter för elitsatsande ungdomar, kvinnor såväl som män, att kombinera sin idrottsutövning med gymnasieutbildning eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. Bedömning: Det finns inte skäl att i övrigt göra undantag från behörighets- och urvalsreglerna för antagning till nationella program i gymnasie- och gymnasiesärskolan.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker utredningens förslag om att urvalsreglerna ska kompletteras med att sökande enbart ska jämföras med andra sökande av samma kön.

Linköpings kommun ser positivt på utredningens ambition att komma till rätta med dagens skeva könsfördelning inom RIG- och NIU-utbildningarna. Utredningens förslag kan dock innebära praktiska svårigheter när de som antas dels ska uppnått elitnivå inom sin ålderskategori, dels verka för att få upp antalet idrottsutövare från det underrepresenterade könet.

Svårigheter kan också uppstå när en huvudman samverkar med en förening/klubb som endast uppnår elitnivå inom ett av könen.

För Linköpings kommun

Åsa Wennergren
Bildningsnämndens ordförande